

OTA KANTAA – päihdetilannekysely 2018

Etelä-Karjalassa

Sisällys

1. KYSELYN TOTEUTUS	3
2. VASTAAJIEN TAUSTATIEDOT	3
3. HAITTOJEN EHKÄISY JA VÄHENTÄMINEN.....	4
4. ALAIKÄISTEN PÄIHTEIDEN, TUPAKKA- JA NIKOTIINITUOTTEIDEN KÄYTTÖ SEKÄ RAHAPELAAMINEN ETELÄ-KARJALASSA	6
5. ONGELMIEN VARHAINEN TUNNISTAMINEN JA TUKI	9
6. EHKÄISEVÄ PÄIHDETYÖ ETELÄ-KARJALASSA	11
7. MIHIN JA MITEN EHKÄISEVÄSSÄ PÄIHDETYÖSSÄ TULISI PUUTTUA	13
8. JOHTOPÄÄTÖKSET	14
Lähteet:	17

Tiivistelmä

Etelä-Karjalan kunnissa toteutettiin päihdetilannekysely 1.- 30.11.2018. Kysely on osa PAKKA – toimintamallia, jota Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystieteiden (Eksote) ehkäisevä päihdetyö toteuttaa yhteistyössä kuntien kanssa. PAKKA – toimintamallin tavoitteena on ehkäistä alkoholi- tupakka- ja rahapelihaittoja, jotka vaikuttavat heikentävästi ihmisen terveyteen, sosiaalisiin suhteisiin, talouteen sekä työelämään. Ehkäisevä päihdetyö kohdistuu yksittäisen ihmisen lisäksi elinympäristöön sekä yhteisöön.

Kyselyllä selvitettiin eteläkarjalaisten näkemyksiä päihteisiin, tupakkaan ja rahapeleihin liittyen sekä kysyttiin kuntalaisten mielipiteitä päihdehaittojen vähentämisen keinoista. Kyselyssä oli mukana myös kysymyksiä huumausaineista ja niiden saatavuudesta Etelä-Karjalassa. Sähköinen kysely toteutettiin kaikissa Etelä-Karjalan kunnissa ja se oli avoinna kuntien kotisivuilla, sekä sitä jaettiin myös sosiaalisessa mediassa ja eri yhteistyötahojen kautta. Kyselyn tuloksia käytetään PAKKA – toimintamallin kehittämiseen sekä ehkäisevän päihdetyön suunnitteluun ja toteuttamiseen.

Vastaajia oli yhteensä 696 ja heistä 77 % oli naisia ja 23 % miehiä. Suurin osa vastaajista oli työssäkäyviä 31- 45 – vuotiaita. Taustatekijöistä sukupuolella, iällä ja asuinpaikkakunnalla (Lappeenranta, Imatra ja seutukunnat) oli tilastollisesti merkitseviä eroja yksittäisissä vastauksissa.

Yli puolet vastaajista arvioi, ettei ravintoloiden aukioloaikoja tai alkoholijuomien myyntiaikoja tulisi enää rajoittaa nykyisestä ja joka viides toivoi niiden vapauttamista kokonaan ja alle 30 – vuotiaista joka kolmas. Lähes puolet vastaajista toivoi, että ravintoloissa ja kaupoissa puututtaisiin nykyistä tiukemmin päihtyneelle myymiseen.

Vastaajista yli puolet arvioi, että ulkomailta tuotujen päihdyttävien aineiden käyttö näkyi asuinpaikkakunnalla. Eniten arvioitiin näkyvän tupakan, nuuskan ja alkoholin käytön. Alaikäisten alkoholin ja tupakan polttoa oli havainnut lähes kaikki vastaajat ja puolet oli havainnut alaikäisten nuuskan käyttöä. Kolmasosa kaikista vastaajista arvioi nuuskan sekä huumausaineiden ostamisen helppoksi omalla asuinpaikkakunnalla.

Kolmasosa vastaajista arvioi turvallisuuden tunteen heikentyneen päihtyneen ihmisen käyttäytymisen vuoksi. Turvallisuuden tunnetta heikensi pimeällä liikkuminen, päihtyneen ihmisen arvaamaton käytös sekä liikenteessä päihtyneet ajoneuvon kuljettajat. Vastaajat toivoivat napakampaa puuttumista julkisilla paikoilla päihteiden käyttöön ja lähes puolet arvioi että omalla asuinpaikkakunnalla käytetään liikaa alkoholia. Poliisin näkyvyyttä toivottiin lisää.

Päihdehaittojen ehkäisyssä tulee kiinnittää enemmän huomiota varhaiseen tunnistamiseen ja puheeksi ottamiseen kaikissa ikäryhmissä, päihteistä ja päihdehaitoista avoimeen tiedottamiseen sekä päihdepalveluiden oikea-aikaiseen saatavuuteen etenkin alaikäisten sekä ikääntyneiden kohdalla. Vanhempien vastuuta ja kotona puuttumisen tärkeyttä korostettiin päihdehaittojen ehkäisyssä.

1. KYSELYN TOTEUTUS

Sähköinen kysely toteutettiin 1.- 30.11.2018 kaikissa Etelä-Karjalan kunnissa. Kysely oli avoinna kuntien ja Eksoten kotivisuilla ja sitä markkinoitiin myös sosiaalisessa mediassa ja eri tapahtumissa. Kyselyyn vastasi 696 kuntalaista. Kysely toteutettiin sekä aineisto analysoitiin Webropol-ohjelmalla. Aineistosta katsottiin prosentit. Aineiston analysoimisessa vastaajien ikä luokiteltiin uudelleen. Alle 18-vuotiaat ja 18 – 30 vuotiaat yhdistettiin uudeksi luokaksi alle 30-vuotiaat ja 46 – 60 – vuotiaat sekä yli 60 -vuotiaat muodostivat yhden ryhmän yli 46 – vuotiaat. Asuinpaikkakunnat luokiteltiin Lappeenranta, Imatra ja seutukunnat, jotka käsiteltiin yhdessä.

2. VASTAAJIEN TAUSTATIEDOT

Vastaajista 77 % oli naisia (n=532) ja miehiä 23 % (n=159). Noin kolmasosa vastaajista oli 31- 45 -vuotiaita ja 80 % vastaajista oli 18 – 60 -vuotiaita. Vastaajista 39 % (n=269) oli Lappeenrantalaisia ja 32 % (n= 220) Imatralaisia. Muitten paikkakuntien vastaajamäärät jäivät vähäisiksi (1 % - 10 %). Vastaajista 65 % oli työssäkäyviä ja 15 % koululaisia, 12 % eläkeläisiä ja 8 % muut. Työntekijöistä 40 % (n=180) oli 31- 45 -vuotiaita. (Taulukko 1.)

Taulukko 1. Ota kantaa – päihdetilannekyselyyn vastaajien taustatiedot (N= 696)

Taustamuuttuja	%	n
Sukupuoli		
nainen	77	532
mies	23	159
Ikä		
alle 18 vuotta	7	50
18- 30 vuotta	25	175
31- 45 vuotta	30	210
46 – 60 vuotta	25	170
yli 60 vuotta	13	87
Asuinpaikkakunta		
Lappeenranta	39	269
Imatra	32	220
muut seutukunnat	29	193
Ammattiryhmä		
koululainen/opiskelija	15	102
työntekijä	65	444
eläkeläinen	12	83
muut	8	5

3. HAITTOJEN EHKÄISY JA VÄHENTÄMINEN

Vastaajista 40 % (n= 271) arvioi ettei rahapeliautomaatteja tarvitse vähentää asuinpaikkakunnalla ja 30 % (n=210) arvioi, että tulisi vähentää nykyisestään. Miehistä 46 % ja naisista 37 % arvioi, ettei rahapeliautomaatteja tarvitse asuinpaikkakunnalla vähentää (p 0,05).

Yli puolet (54 %, n=375) vastaajista toivoi, ettei ravintoloiden aukioloaikoja enää rajoitettaisi nykyisestään ja kokonaan vapauttamista toivoi viidennes vastaajista (20 %, n=137). Naisista 58 % ja miehistä 40 % arvioi, ettei ravintoloiden aukioloaikoja tulisi enää rajoittaa nykyisestään. Miehistä 44 % arvioi, että ravintoloiden aukioloajat voitaisiin vapauttaa kokonaan (p 0,03). Ravintoloiden aukioloaikojen pysymistä ennallaan toivoi 31 – 45-vuotiaista 61 % (n=127) vastaajista (p 0,00).

Alkoholijuomienmyyntiaikojen rajoittamista nykyisestä vastusti 59 % (n=410) vastaajista, 15 % (n=102) toivoi rajoituksia enemmän ja 20 % (n=138) toivoi, ettei alkoholijuomien myyntiaikoja rajoitettaisi ollenkaan vaan vapautettaisiin kokonaan. Miehistä 43 % toivoi alkoholijuomien myyntiaikojen vapauttamista ja naisista 13 % (p 0,00). Alle 30-vuotiasta vapauttamista toivoi 28 % (n=64) ja yli 46- vuotiaista 13 % (n=34) vastaajista (p 0,00).

Alkoholiteollisuuden sponsoroinnin ja mainonnan urheilutapahtumissa pitäisi ennallaan 47 % (n=322) vastaajista ja 42 % (n=287) arvioi, että se tulisi kieltää kokonaan. Alle 30 - vuotiaista 60 % pitäisi alkoholiteollisuuden sponsoroinnin ja mainonnan urheilutapahtumissa ennallaan ja yli 46 – vuotiaista 61 % (n=156) kieltäisi kokonaan (p 0,00).

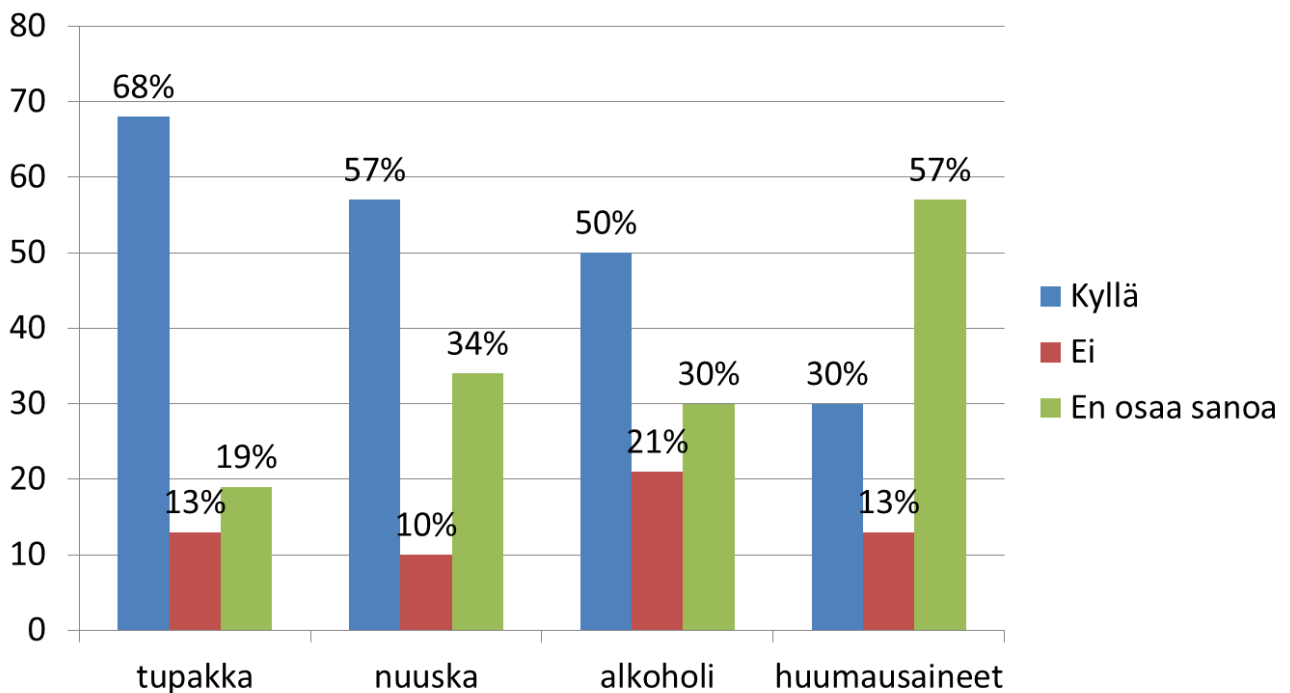
Vastaajista 60 % (n=417) arvioi ettei omalla asuinpaikkakunnalla ole tupakkatuotteiden myyntipaikkoja liikaa, 25 % ei osannut sanoa ja 15 % (n=107) arvioi niitä olevan liikaa. Vastaajista 35 % (n=243) arvioi nuuskan ostamisen asuinpaikkakunnalla helpoksi, 56 % (n=386) ei osannut sanoa ja 9 % (n=65) arvioi ettei nuuskaa ole helppo ostaa asuinpaikkakunnalla. Alle 30 – vuotiaista 52 % (n=117), 31- 45 vuotiaista 30 % (n=64) ja yli 46- vuotiaista 34 % (n=61)) arvioi nuuskan ostamisen olevan asuinpaikkakunnalla helppoa p 0,00).

Vastaajista 39 % (n=272) arvioi huumausaineiden ostamisen omalla asuinpaikkakunnalla helpoksi ja 56 % (n=390) ei osannut sanoa. Vastaajista 5 % (n=33) arvioi, että huumausaineiden ostamisen

vaikeaksi. Vastaajista 31 – 45 vuotiaista 45 % (n=94) ja alle 30 vuotiaista 41 % (n=92) arvioi erilais-
ten huumausaineiden oston omalla asuinpaikkakunnalla helpoksi.

Vastaajat arvioivat, että ulkomailta rajan yli tuotujen päihdyttävien aineiden käyttö näkyy omalla
asuinpaikkakunnalla (Taulukko 2). Vastaajista 68 % (n=466) arvioi tupakan, 57 %: (n=389) nuuskan,
49 % alkoholin (n= 341) ja 30 % (n=204) huumausaineiden kuten kannabiksen käytön näkyvän
omalla asuinpaikkakunnalla. Alle 30 – vuotiaista 42 % (n=163) arvioi nuuskan, yli 46 vuotiaista 38 %
(n=129) arvioi alkoholin ja 31- 45- vuotiaista 35 % (n=73) arvioi huumausaineiden näkyvän omalla
asuinpaikkakunnalla. Tupakan käytön näkyminen omalla asuinpaikkakunnalla ei ikäryhmällä ollut
eroavaisuutta. (p 0,00).

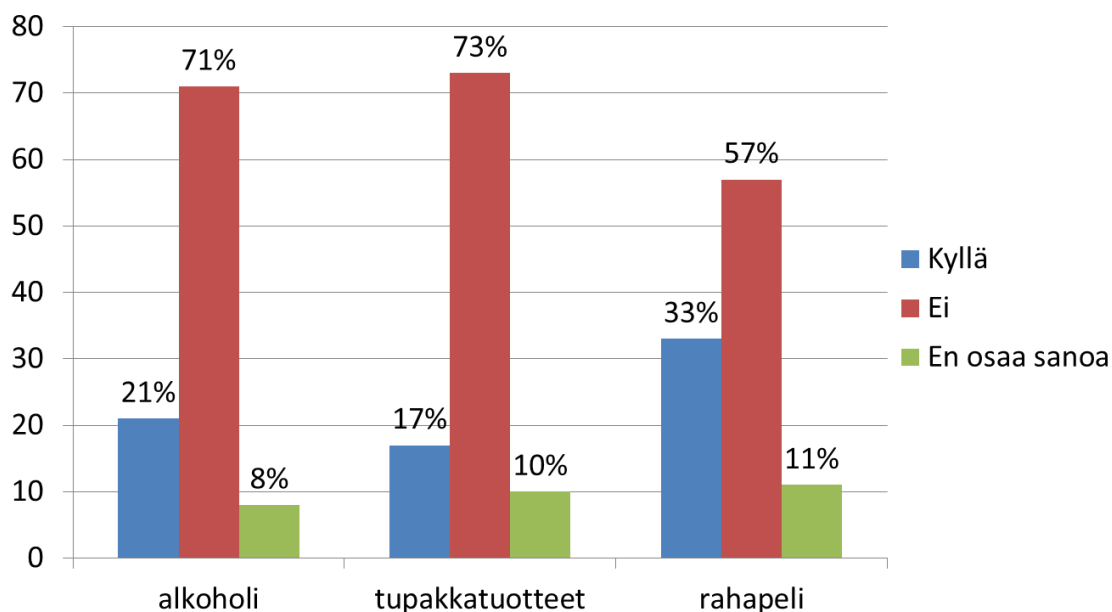
Taulukko 2. Ulkomailta, rajan yli tuotujen päihdyttävien aineiden käytön näkyminen asuinpaikka-
kunnalla.

4. ALAIKÄISTEN PÄIHTEIDEN, TUPAKKA- JA NIKOTIINITUOTTEIDEN KÄYTTÖ SEKÄ RAHAPELAAMINEN ETELÄ-KARJALASSA

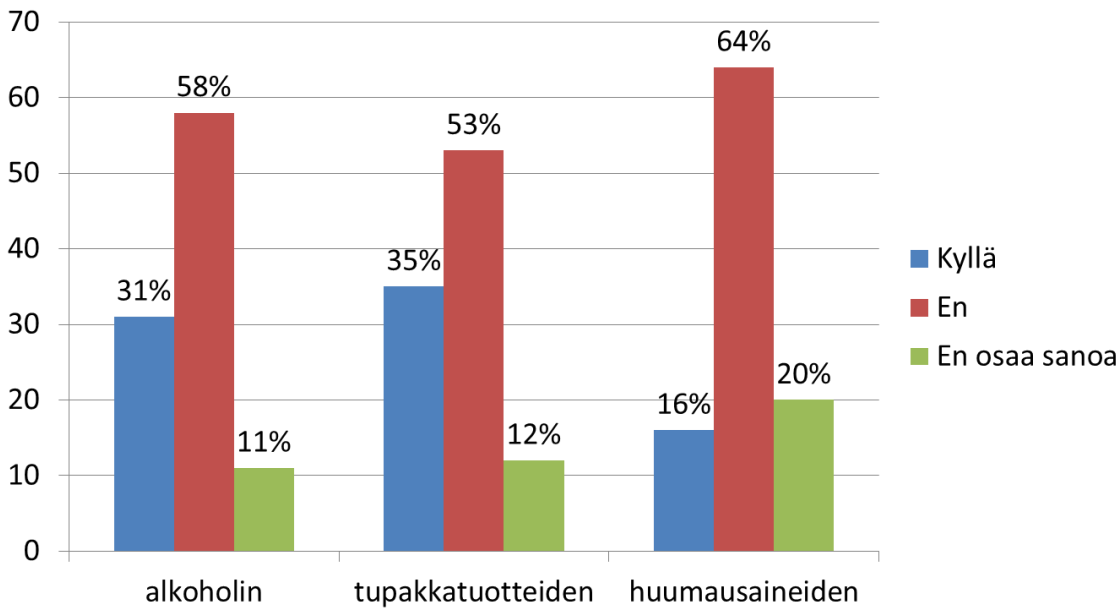
Vastaajat arvioivat, että viimeisen 12 kuukauden aikana nuorelta näyttävän ostajan ikää ei ollut tarkistettu 33 %:ssa (n=226) rahapelin pelaamisen tai arvan ostoissa, 21 %:ssa (n= 145)alkoholin tai 17 %:ssa (n=117) tupakkatuotteiden ostojen yhteydessä (Taulukko 3). Alle 30 – vuotiaista 39 % (n=87) oli arvioinut, ettei alkoholin oston yhteydessä nuorelta näyttävältä ostajalta tarkastettu papereita. Yli 46 vuotiaista 10 % (n=26) arvioi ettei ostajan ikää oltu tarkistettu alkoholin oston yhteydessä (p 0,00). Alle 30 – vuotiaat arvioivat useammin (50 %, n=110) ettei rahapelin pelaajan tai arvan oston yhteydessä tarkistettu ostajan ikää, kun yli 46 – vuotiaat (20 %, n= 50, p 0,00). Kaupungeissa (23 %) oli havaittu useammin, ettei nuorelta näyttäjän ostajan ikää tarkastettu alkoholin oston yhteydessä kuin seutukunnissa (15 %). (p 0,01).

Taulukko 3. Viimeisen 12 kuukauden aikana tilanteet, joissa myyjä ei ole tarkistanut nuorelta näyttävän ostajan ikää alkoholin ja tupakkatuotteiden oston tai rahapelaamisen yhteydessä.

Viimeisen 12 kuukauden aikana vastaajista 35 % (n=241) oli havainnut alaikäisille välitettävän tupakkaa, 32 % (n=217) alkoholia ja 16 % (n=111) kannabista tai muita huumausaineita (Taulukko 4). Suurin osa vastaajista oli arvioinut, ettei ole havainnut alaikäiselle välittämistä. Alkoholin sekä tupakkatuotteiden välittämistä alaikäisille oli havainnut alle 30 -vuotiaat eniten (47 – 50 %, p 0,00).

Taulukko 4. Alaikäiselle välitetty alkoholia, tupakkatuotteita tai huumausaineita viimeisen 12 kuukauden aikana.

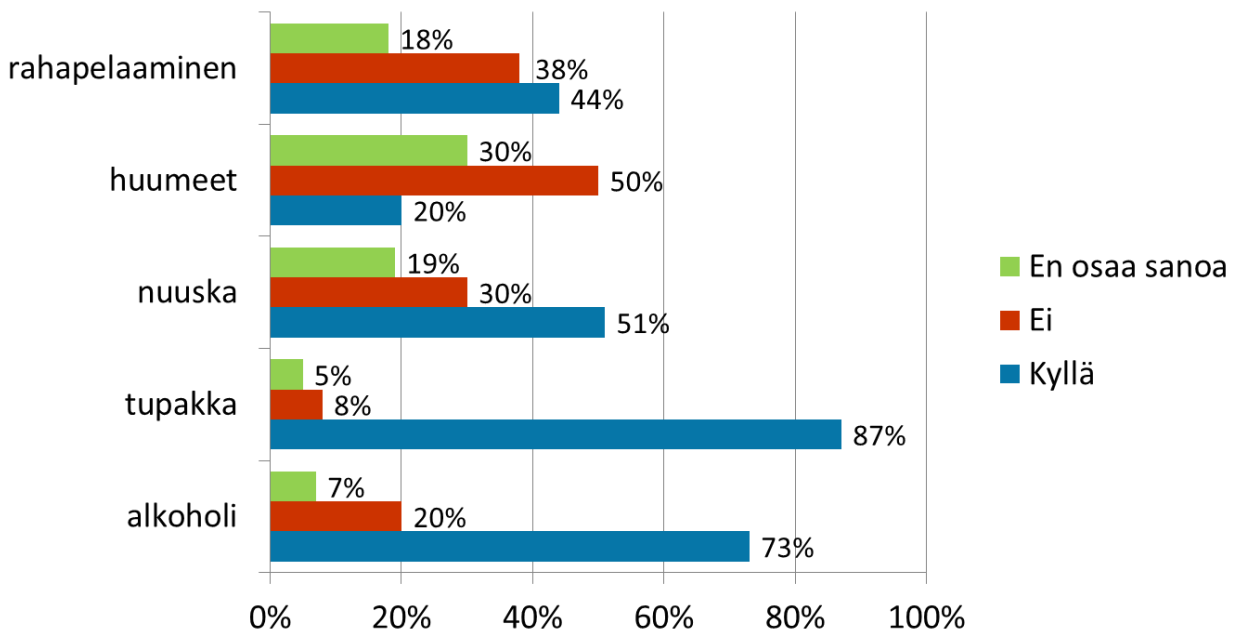

Viimeisen 12 kuukauden aikana alaikäisten tupakointia asuinpaikkakunnalla oli vastaajista havainnut 87 % (n=604), nuuskan käyttöä 51 % (n=351), sähkösavukkeen käyttöä 34 % (n=233). Alle 30 – vuotiaat olivat havainneet nuuskan käyttöä enemmän (46 %, n=160) kuin 31- 45 -vuotiaat (29 %, n=102), heikoiten nuuskan käyttöä oli havainnut yli 46 – vuotiaat (25 %, n=66, p 0,00) (Taulukko 5).

Alaikäisten alkoholin käyttöä arvioi havainneensa 73 % (n=508), rahapelaamista 44 % (n=305) ja kannabiksen käyttöä 22 % (n=150) sekä muiden huumausaineiden käyttöä 18 % (n=127) vastaajista. Alle 30 – vuotiaista alaikäisten rahapelaamista oli havainnut 61 % (n= 136) ja yli 46 – vuotiaista 31 % (n=79, p 0,00). Sekä alkoholin, sähkösavukkeiden, että kannabiksen käyttöä oli alle 30 – vuotiaat havainneet useammin omalla asuinpaikkakunnalla kuin muut ikäryhmät. Kaupungeissa alaikäisten alkoholin käyttöä oli havainnut 78 % vastanneista ja seutukunnissa 62 % vastanneista. (p 0,01). Alaikäisten tupakointia oli kaupungeissa havainnut 90 % vastanneista ja seutukunnissa 80 %. (p 0,03).

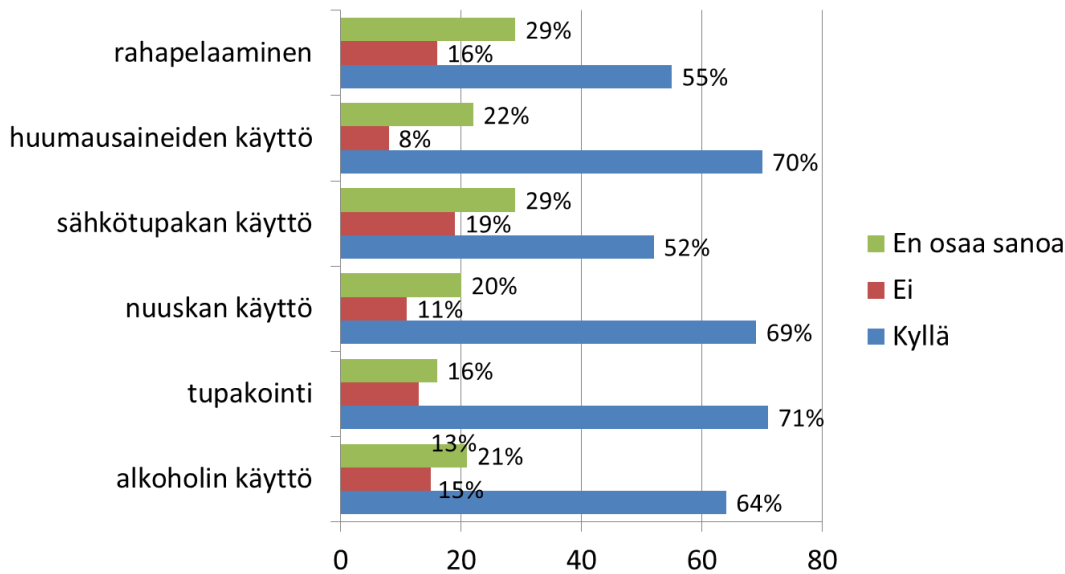

Taulukko 5. Alaikäisten päihteiden käytön havaitseminen viimeisen 12 kuukauden aikana asuinpaikkakunnalla

Vastaajien mielestä asuinpaikkakunnalla tulisi puuttua nykyistä enemmän alaikäisten alkoholin (64 %), tupakan (71 %), nuuskan (69 %), kannabiksen (68 %), muiden huumausaineiden (72 %) käyttöön sekä rahapelaamiseen (55 %) (Taulukko 6). Kaupungeissa asuvista 62 % ja seutukunnissa asuvista 37 % arvioi että alaikäisten rahapelaamiseen tulisi puuttua nykyistä enemmän. (p 0,01). Kaupungeissa asuvista 72 % arvioi että alaikäisten kannabiksen käyttöön tulisi puuttua nykyistä enemmän. Seutukunnalla alaikäisten kannabiksen käyttöön puuttumisesta nykyistä enemmän arvioi 59 % vastanneista (p 0,01). Alaikäisten alkoholin, tupakan tai nuuskan käyttöön puuttumisessa ei asuinpaikkakunnalla ollut tilastollisesti merkitsevää eroa.

Taulukko 6. Tulisiko asuinpaikkakunnallanne puuttua nykyistä enemmän

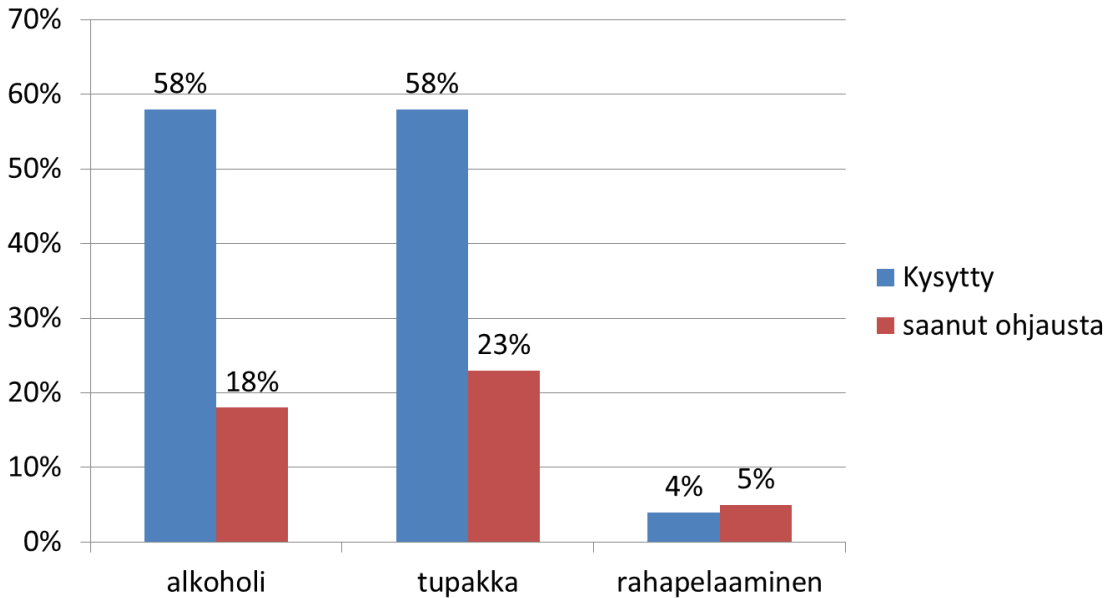
Sukupuolella oli tilastollisesti merkitsevä ero asuinpaikkakunnalla alaikäisten alkoholin sekä huumausaineiden kuten kannabiksen käyttöön puuttumisessa. Naiset (69 %) arvioivat miehiä (46 %) useammin, että alaikäisten alkoholin käyttöön, sekä alaikäisten kannabiksen (naiset 74 %, miehet 48 %) ja muiden huumausaineiden (naiset 76 %, miehet 58 %) käyttöön tulisi puuttua nykyistä enemmän ($p < 0,00$). Vastaajista naiset (73 %) arvioivat että alaikäisten nuuskan käyttöön tulisi puuttua miehiä (54 %) useammin. Alaikäisten tupakointiin puuttumisessa oli sukupuolella (naiset 69 %, miehet 58 %) vähiten tilastollisesti merkitsevää eroa ($p < 0,001$).

5. ONGELMIEN VARHAINEN TUNNISTAMINEN JA TUKI

Vastaajista 63 % ($n=434$) ei ole ollut huolissaan läheistensä päihteiden käytöstä viimeisen 12 kuukauden aikana. Naiset (35 %) arvioivat olevansa useammin huolissaan läheistensä päihteidenkäytöstä kuin miehet (20 %, $p < 0,00$). Vastaajista kaikki eivät olleet käyneet viimeisen 12 kuukauden aikana terveydenhuollon palvelujen vastaanotolla. Alkoholin käyttö oli otettu puheeksi kaupungeissa 58 %:ssa ja seutukunnissa 53 %:ssa vastaanottokäynneistä. Kaupungissa asuvat olivat saaneet 19 %:ssa ja seutukunnissa 13 %:ssa tukea lopettamiseen sekä tietoa hoitopalveluista. Kaupungissa asuvilta vastaajilta oli tupakoinnista kysytty 61 %:ssa ja seutukunnissa 52 %:ssa vastaanottokäynneissä. Tupakanvieroitukseen oli annettu tukea ja neuvontaa kaupungeissa 24 %:ssa ja seutukunnissa 17 %:ssa vastaanottokäynneissä. Rahapelaamisesta oli vastaajien arvioimana kysytty kaikista heikoiten kaupungeissa vajaa 5 %:ssa ja seutukunnissa vajaassa 4 %:ssa vastaanotto-

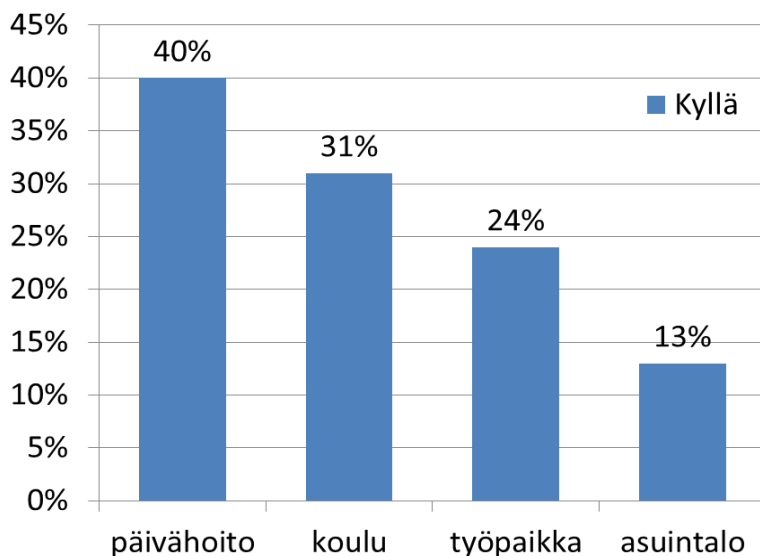
käynneistä. Tukea ja neuvontaa rahapelaamiseen oli tarjottu kaupungeissa hieman enemmän kuin seutukunnissa, mutta tukea oli tarjottu vain yksittäisille vastaajille (n=14).

Taulukko 7. Terveystieteiden henkilöstön vastaanotolla alkoholin, tupakan ja rahapelaamisen puheeksi ottaminen

Vastaajista 40 % (n=275) arvioi, että lakisääteisiä tupakointikieltoja noudatetaan hyvin päivähoitopaikkojen läheisyydessä. Heikoiten lakisääteisiä tupakointikieltoja noudatettiin asuintalojen (13 %) ja työpaikkojen (24 %) läheisyydessä. (Taulukko 8.)

Taulukko 8. Noudatetaanko asuinpaikkakunnallanne lakisääteisiä tupakointikieltoja

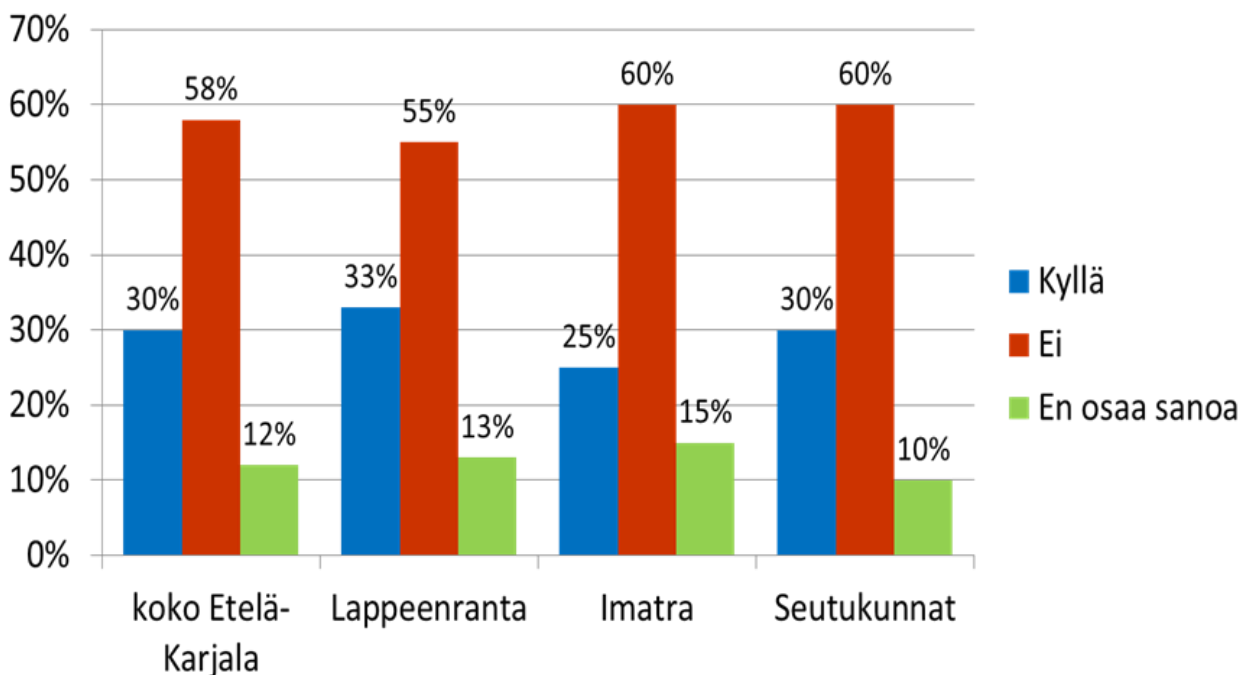

6. EHKÄISEVÄ PÄIHDETYÖ ETELÄ-KARJALASSA

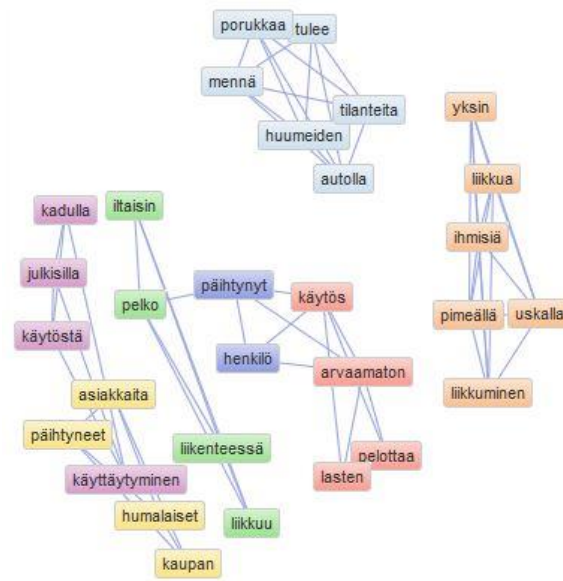
Ehkäisevä päihdetyö oli vastaajista 29 %:lle tuttua, mutta 57 % ei tuntenut ehkäisevää päihdetyötä ollenkaan. Ehkäisevä päihdetyön tunnisti Lappeenrannassa ja Imatralla noin kolmasosa vastanneista (32 %) ja seutukunnissa vajaa viidennes (18 %) vastaajista.

Vastaajista 58 % (n=405) arvioi ettei päihtyneiden ihmisten käyttäytyminen ole heikentänyt heidän turvallisuuden tunnetta asuinpaikkakunnalla, 30 % (n=206) arvioi että on heikentänyt ja 12 % (n=83) ei osannut sanoa (Taulukko 9). Lappeenrannassa asuvista vastanneista 33 % arvioi päihtyneiden ihmisten käyttäytymisen heikentäneen heidän turvallisuuden tunnettaan. Imatralla noin joka neljäs (26 %) ja seutukunnissa asuvista 30 % arvioi turvallisuuden heikentyneen päihtyneen ihmisen käyttäytymisen vuoksi. Turvallisuuden tunnetta heikentävinä tekijöinä kuvattiin muun muassa yksin pimeällä liikkuminen, päihtyneen henkilön arvaamaton ja uhkaava käytös sekä liikenteessä päihtyneet kuljettajat. Päihtyminen sisälsi sekä alkoholin että huumeainesten käytön. (Kuva 2).

Taulukko 8. Onko päihtyneiden ihmisten käyttäytyminen heikentänyt turvallisuuden tunnettanne viimeisen 12 kuukauden aikana.

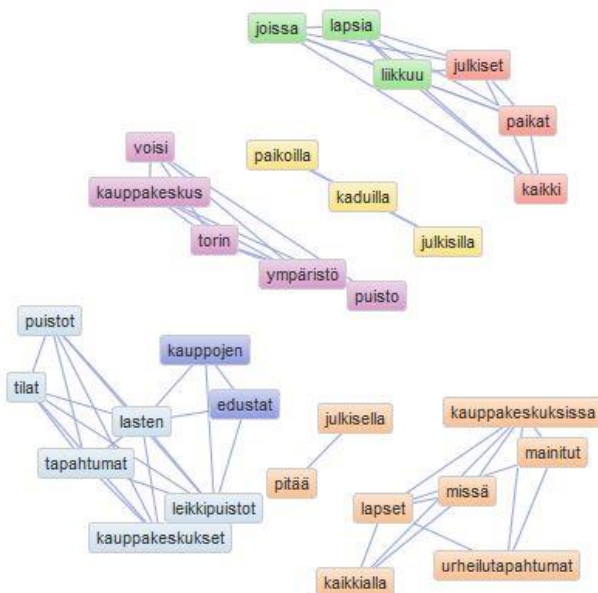

”Hämärillä alueilla olisi kiva voivansa tuntea olevansa turvassa”

Kuva 2. Turvallisuuden tunnetta heikentävät tekijät

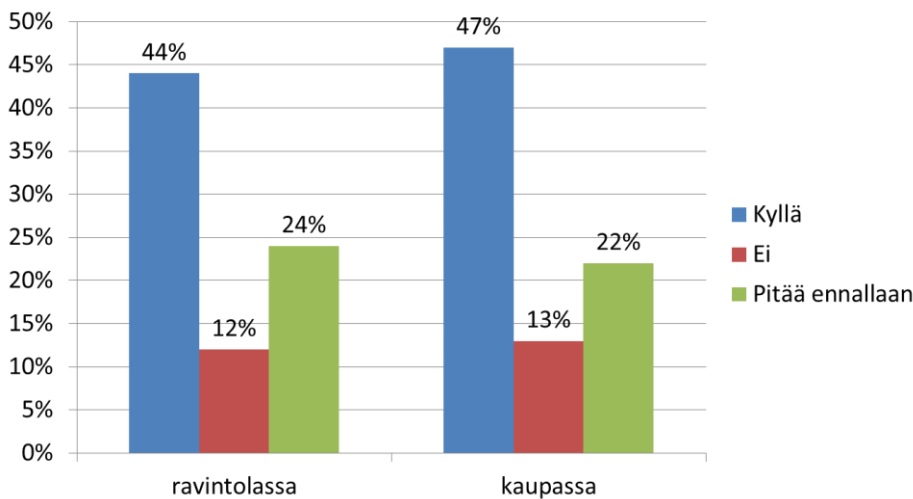
Julkisilla paikoilla alkoholin käytön rajoittamista toivoi 33 % (n= 231) vastaajista, 19 % (n=128) arvioi, että se pitäisi vapauttaa entisestään ja 48 % (n= 331) ei osannut sanoa. Alkoholin käytön rajoittamista julkisilla paikoilla toivoi 44 % Lappeenrantalaisista vastaajista ja Imatran sekä seutukunnan vastaajista noin 28 %. Paikka jossa rajoittamista toivottiin, olivat puistot, kauppajen edustat, nuorten tapahtumat kuten School’s Out ja muut julkiset tapahtumat. (Kuva 2.)

Kuva 2. Alkoholin käytön rajoittaminen

Vastaajista 44 % (n=301) arvioi, että alkoholin myyntiin päihtyneelle tulisi puuttua asuinpaikkakunnan ravintoloissa nykyistä enemmän (Taulukko 9). Vastaajista neljäsosa (24 %, n=165) pitäisi asian ennallaan ja viidennes (20 %, n= 139) ei osannut sanoa. Naisista 49 % ja miehistä 28 % arvioi, että alkoholin myyntiin päihtyneelle tulisi puuttua nykyistä tiukemmin (p 0,003). Alkoholin myyntiin kaupoissa päihtyneille tulisi 47 %:n (n= 325) mielestä kaupoissa puuttua nykyistä tiukemmin ja 22 % (n=153) pitäisi asian ennallaan. Vastaajista 40 % (n= 279) arvioi, että asuinpaikkakunnalla käytetään alkoholia liikaa ja 20 % (n=138) arvioi ettei käytetä liikaa.

Taulukko 9. Tulisiko alkoholin myyntiin päihtyneelle puuttua asuinpaikkakunnallanne nykyistä enemmän

7. MIHIN JA MITEN EHKÄISEVÄSSÄ PÄIHDETYÖSSÄ TULISI PUUTTUA

Vastaajat arvioivat, että omalla asuinpaikkakunnalla tulisi puuttua enemmän julkisilla alueilla päihdeiden käyttöön. Päihtyneiden ihmisten käyttäytymisen arvioitiin vaikuttavan alueiden viihtyvyyteen, mutta myös turvallisuuden tunteeseen. Huoli huumausaineiden kasvavasta käytöstä näkyi muun muassa likaisten neulojen löytymisellä koulujen sekä puistojen läheisyydestä. Huumeruiskuille toivottiin keräysastioita toreille. Yleisesti alaikäisten päihdeiden käytössä nousi esille alkoholin, tupakan ja nuuskan käyttö sekä niiden helppo saatavuus. Vastaajat toivoivat parempaa puuttumista alaikäisille sekä päihtyneille myymiseen.

Päihdeiden käyttöön tulisi puuttua enemmän tarjoamalla tietoa päihhteistä ja niiden haitoista jo varhaisemmassa vaiheessa. Päihhteistä puhumisen toivottiin tapahtuvan avoimesti asioita kauniste-

lematta ja kouluihin toivottiin lisää valistusta kokemusasiantuntijoilta ja poliiseilta. Päihdekasvatuksella toivottiin vaikutettavan lasten ja nuorten aseteisiin. Opettajille ja työnantajille toivottiin lisää tietoisuutta päihdeongelman tunnistamisesta ja ongelmakäytön varhaisesta puuttumisesta. Vastaajat toivat esille myös vanhempien vastuun sekä kotona puuttumisen tärkeyden päihdehaittojen ehkäisyssä.

Alaikäisten hoitoon ohjaamista sekä katkaisuhoidon toivottiin vahvistettavan muun muassa lisäämällä hoitopaikkoja alaikäisille sekä matalankynnyksen palveluja. Myös ikääntyneiden päihdeiden käyttö arvioitiin kasvaneen ja heidän päihdehoitoaan tulisi vahvistaa. Neulanvaihtopiste sekä korvaushoidon mahdollisuutta toivottiin Imatralle. Vastaajat toivoivat esille, että terveydenhuollon henkilöstöllä on oltava riittävä osaaminen asiakkaan päihdehoitoon ohjaamisessa sekä omaisten tukemisessa.

Poliisin näkyvyyttä toivottiin enemmän sekä liikenteessä herkemmin puhalluttamista, koska päihdyneenä ajamisen arvioitiin kasvaneen. Poliiseja toivottiin enemmän katukuvaan ja lähemmäksi kuntalaisia. Vanhempien osallistumista lasten ja nuorten tapahtumiin nousi esille. Yleisesti lapsille ja nuorille toivottiin järjestettävän mielekästä tekemistä ja paikkoja missä voi aikaa viettää kavereitten kanssa.

8. JOHTOPÄÄTÖKSET

Ravintoloiden aukioloaikojen tai alkoholijuomien myyntiaikojen rajoittamista nykyisestään vastusti yli puolet vastaajista ja viidennes toivoi sekä ravintoloiden aukioloaikojen että alkoholijuomien myyntiaikojen vapauttamista kokonaan. Miehet toivoivat molempien vapauttamista naisia useammin. Uuden alkoholilain mukaan ravintoloissa on ollut mahdollisuus jatkaa anniskeluaikaa klo 4:ään aluehallintoviranomaisille tehtävällä ilmoituksella (Valvira 2018). Tupakkatuotteiden myyntipaikkoja ei arvioitu olevan asuinpaikkakunnalla liikaa.

Vastaajista reilu kolmannes arvioi, että asuinpaikkakunnalta saa helposti ostettu sekä nuuskaa että erilaisia huumausaineita kuten kannabista. Etelä-Karjalassa nuuskaa päivittäin käytti ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista 13,6 % ja lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista 2,1 % vuonna 2017 (Sotkanet 2018). Aikuisista 20 – 54 – vuotiaista nuuskaa päivittäin käytti 1 % (FinSote

2018). Nuoremmat vastaajat arvioivat sekä nuuskan että huumausaineiden ostamisen helpommaksi omalla asuinpaikkakunnalla kuin vanhemmat vastaajat.

Alaikäisten alkoholin ja tupakan käyttöä oli havainnut lähes kaikki vastaajat viimeisen 12 kuukauden aikana ja nuuskan käyttöä puolet vastaajista. Joka kolmas oli havainnut alaikäisille välitettävän alkoholia ja tupakkaa. Kouluterveyskyselyn (2017) mukaan Etelä-Karjalassa 8. ja 9. luokan oppilaisista alkoholia viikoittain käytti 4,3 %, ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. luokan oppilaisista 16,9 % ja lukion 1. ja 2. luokan oppilaisista 5,4 %. Etelä-Karjalassa ammatillisessa oppilaitoksessa opiskelevat käyttivät alkoholia viikoittain useammin kuin koko maassa keskimäärin. (Sotkanet 2018.) Suurin osa vastaajista toivoi että asuinpaikkakunnalla tulisi puuttua alaikäisten päihteiden käyttöön sekä rahapelaamiseen. Kaupungeissa alaikäisten alkoholin sekä tupakan käyttöä oli havaittu seutukuntia useammin. Kaupungeissa toivottiin nuorten huumausaineiden käyttöön sekä rahapelaamiseen puuttumista seutukuntia useammin.

Etelä-Karjalassa alkoholia liikaa käyttäviä 20 – 64-vuotisista on 31 % (miehistä 38 % ja naisista 24 %) ja yli 65-vuotiaista alkoholia liikaa käyttävien osuus on kasvanut kolmessa vuodessa 23 %:sta 35 %:iin (Miehet 52,5 % ja naiset 17,4 %). Muualla Suomessa vastaava nousu on ollut huomattavasti maltillisempaa. (Sotkanet 2018.) Terveystieteiden palveluissa alkoholin ja tupakkatuotteiden käyttö oli otettu puheeksi reilussa puolessa vastaanottokäynneissä ja lähes viidesosalle oli annettu tukea ja ohjausta lopettamiseen. Hoitohenkilökunnalla tulee olla riittävä osaaminen päihdeongelmien varhaiseen tunnistamiseen ja puhekeksiottamiseen, mutta myös oman alueen päihdepalvelujen tietämys asiakkaan hoitoon ohjaamiseksi.

Eteläkarjalaisista vastaajista kolmasosa arvioi päihtyneen ihmisen käyttäytymisen heikentäneen heidän turvallisuuden tunnettaan asuinpaikkakunnalla. Turvattomuutta aiheutti muun muassa päihtyneen ihmisen arvaamaton käytös sekä päihtyneet kuljettajat liikenteessä. Lappeenrannassa turvattomuus nousi hieman enemmän esille kuin Imatralla tai seutukunnissa. Vastaajista julkisilla paikoilla alkoholin käytön rajoittamista toivoi kolmasosa vastaajista ja lähes puolet toivoi, että alkoholin myyntiin päihtyneelle ravintoloissa sekä kaupoissa puututtaisiin nykyistä enemmän.

Ehkäisevä päihdetyö on parhaimmillaan moni ammatillista yhteistyötä. Lapsille ja nuorille tulee antaa riittävän varhain tietoa päihteistä ja niiden haitoista, mutta myös vahvistaa päihteiltä suojaavia tekijöitä kuten itsetuntemusta ja arvojen tunnistamista. Päihdehaittojen ehkäisyssä tulee kiinnittää enemmän huomiota varhaiseen tunnistamiseen ja puheeksi ottamiseen kaikissa ikäryhmissä, päihteistä ja päihdehaitoista avoimeen tiedottamiseen sekä päihdepalveluiden oikea-aikaiseen saatavuuteen etenkin alaikäisten sekä ikääntyneiden kohdalla. Vanhempien vastuuta ja kotona puuttumisen tärkeyttä korostettiin päihdehaittojen ehkäisyssä.

Lähteet:

FinSote 2018. www.terveytemme.fi/finsote/2017-2018

Sotkanet 2018. <https://sotkanet.fi>

Valvira 2018. Mikä muuttuu alkoholijuomien anniskelussa, vähittäismyynnissä ja markkinoinnissa 1.3.2018? <https://www.valvira.fi/-/mika-muuttuu-alkoholijuomien-anniskelussa-vahittaismyynnissa-ja-markkinoinnissa-1-3-2018> Luettu 17.12.2018